

9. 11. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Předběžné opatření ve světle nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1847/16 ze dne 1. září 2016

Dne 1. září 2016 vydal Ústavní soud České republiky (dále „Ústavní soud“) nález sp. zn. II. ÚS 1847/16, ve kterém se zabýval povinností obecného soudu vyžádat si před nařízením předběžného opatření vyjádření toho účastníka soudního řízení, proti kterému předběžné opatření směřuje. Tento nález Ústavního soudu může znamenat velký průlom do právní úpravy vydávání předběžného opatření dle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, v platném znění (dále jen „o.s.ř.“).



Obecně k institutu předběžného opatření

Předběžné opatření jakožto procesní prostředek slouží obecně k dočasné úpravě právních poměrů nebo právních vztahů mezi subjekty, a to do doby rozhodnutí orgánu veřejné moci ve věci samé. Předběžné opatření vydává k tomu příslušný orgán veřejné moci, nejčastěji zpravidla příslušný soud.

Právní úprava předběžného opatření je v současnosti provedena v několika právních předpisech, přičemž předběžné opatření zde vždy plní stejnou základní funkci, tj. poskytuje ochranu narušeným nebo ohroženým subjektivním právům fyzických a právnických osob v případě bezprostředně hrozícího nebezpečí a zajišťuje tak, aby meritorní rozhodnutí ve věci mohlo být fakticky realizováno.

Základním právním předpisem, který v současnosti upravuje problematiku předběžných opatření, je o.s.ř. Právní regulace předběžného opatření je však dále realizována také např. v zákoně č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, v platném znění, nebo v zákoně č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, v platném znění. Kromě výše uvedených právních předpisů nelze také opomenout mezinárodní právní úpravu předběžného opatření provedenou příslušnými nařízeními orgánů Evropské unie (zejména Nařízení Brusel I bis nebo Nařízení Brusel II bis).[1]

Předběžné opatření dle o.s.ř.

Předběžné opatření dle o.s.ř. je možné nařídit před zahájením řízení (ust. § 74 o. s. ř.) nebo v rámci již zahájeného řízení (viz ust. § 102 o. s. ř.). Dle cit. zákonných ustanovení je předběžné opatření možno nařídit, je-li třeba, aby byly zatímně upraveny poměry účastníků, nebo je-li obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen.

I na vydání předběžného opatření jsou kladeny požadavky plynoucí z ústavního práva na soudní ochranu.[2] Zákonná úprava postupu při vydávání předběžného opatření tak vyžaduje, aby

navrhovatel soudu prokázal, že je zde obava z ohrožení výkonu soudního rozhodnutí. Tato formulace nedokládá, že by navrhovatel musel prokázat, že skutečně výkon rozhodnutí ohrožen bude, nutno však osvědčit okolnosti, které svědčí o obavě.[3] Principiálně proto není nezbytné, ani se nevyžaduje, aby se osoba, proti které předběžné opatření směřuje, k předběžnému opatření jakkoliv před jeho nařízením vyjadřovala. Obecné soudy o nařízení předběžného opatření rozhodují pouze na základě skutečností tvrzených a doložených navrhovatelem předběžného opatření.

Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1847/16 ze dne 1. září 2016

Nález Ústavního soudu ze září letošního roku se zabývá povinností soudu vyžádat si před nařízením předběžného opatření stanovisko toho, vůči němuž předběžné opatření směřuje s tím, že smyslem předběžného opatření (dle ust. § 74 a ust. § 102 o.s.ř.) je dle Ústavního soudu ochrana účastníka, který o jeho vydání žádá, přičemž však musí být respektována též práva toho, vůči komu předběžné opatření směřuje. Ústavní soud dále uvádí, že cílem zásady rovnosti účastníků řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „LZPS“) je potom dosažení spravedlivé rovnováhy mezi stranami sporu. Proto také platí, že má-li být předběžným opatřením uložena povinnost, musí mít účastníci řízení možnost ve srovnatelném rozsahu uplatnit před soudem svá tvrzení i námitky ve vztahu k takovému návrhu, které se promítnou do úvahy soudu ohledně posouzení jeho důvodnosti. Je tedy povinností soudu vyžádat si před nařízením předběžného opatření vyjádření účastníka, vůči němuž směřovalo.

Ústavní soud v daném případě dospěl k závěru, že postupem obecných soudů došlo k porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces. Usnesením Krajského soudu v Praze bylo rozhodnuto o odvolání vedlejších účastníků proti usnesení Okresního soudu v Berouně tak, že Krajský soud v Praze změnil předchozí usnesení okresního soudu a o návrhu na nařízení předběžného opatření po zahájení řízení ve věci samé rozhodl tak, že stěžovatel je povinen zdržet se v rozhodnutí popisovaného jednání.

Uvedené rozhodnutí dle stěžovatele porušilo jeho právo na spravedlivý proces zaručené čl. 36 odst. 1 LZPS a právo na svobodu projevu zaručené čl. 17 LZPS. Stěžovatel v ústavní stížnosti předně upozornil na to, že i s ohledem na princip rovnosti procesních stran není připuštěna možnost měnit zamítavá usnesení soudu I. stupně ve věci předběžných opatření v neprospěch povinného a dále namítl, že v dotčeném řízení vůbec nedostal možnost vyjádřit se k návrhu na nařízení předběžného opatření, ačkoliv by takto mohl uplatnit námitky, které by zajisté vedly k jinému rozhodnutí v dotčené věci.

Ústavní soud ve svém rozhodnutí nejprve připomněl, že v souladu s ust. § 74 a ust. § 102 o.s.ř. lze nařídit předběžné opatření, je-li obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen. Předběžná opatření jsou opatřeními dočasnými, jejichž trvání je omezeno a mohou být zrušena (viz ust. § 77 o.s.ř.) a dále uvedl, že fundamentálním smyslem předběžného opatření je ochrana toho, kdo o jeho vydání žádá, přičemž musí být respektována ústavní pravidla ochrany i toho, vůči komu předběžné opatření směřuje. Ochrana toho, vůči komu předběžné opatření má směřovat, nicméně nemůže dosáhnout takové míry, aby prakticky znemožnila ochranu oprávněných zájmů druhé strany.

Ústavní soud se při svém rozhodování soustředil na posouzení otázky, zdali napadené rozhodnutí netrpí projevem svévole, když za svévoli lze považovat také extrémní porušení práva na spravedlivý proces. Ústavní soud konstatoval, že jedním z aspektů práva na spravedlivý proces je též zásada vyplývající z čl. 37 odst. 3 LZPS, která stanoví, že všichni účastníci řízení jsou si rovni. Tato zásada rovnosti účastníků řízení se musí projevit také při rozhodování o návrhu na nařízení předběžného opatření. Ústavní soud dále zdůraznil, že z pohledu práva na spravedlivý proces je klíčové, zdali byla dodržena zásada „rovnosti zbraní“, neboť ve vztahu k posouzení důvodnosti návrhu na vydání předběžného opatření mají mít účastníci řízení možnost ve srovnatelném rozsahu uplatnit před

soudem svá tvrzení i námitky. Ústavní soud považuje při rozhodování o předběžném opatření za klíčové dodržení veškerých zásad spravedlivého procesu. Ačkoliv při vydávání předběžného opatření dochází pouze k zatímní úpravě poměrů, může tato zatímní úprava poměrů s ohledem na délku soudních řízení trvat poměrně dlouho. Stěžovatel neměl v daném případě vůbec žádnou možnost oponovat podanému návrhu, v důsledku čehož došlo k narušení rovnosti účastníků soudního řízení a porušení čl. 37 odst. 3 LZPS. Ústavní soud je tedy toho názoru, že v daném případě měla být stěžovateli dána příležitost, aby se k podanému návrhu na nařízení předběžného opatření řádně vyjádřil, což je v souladu s principem rovnosti zbraní dle judikatury Evropského soudu pro lidská práva i právem na svobodu projevu, jakožto jedné ze zásadních komponentů moderního právního a demokratického státu.

Závěr

Je nesporné, že jednou ze základních zásad předběžného opatření jakožto zajišťovacího institutu je zásada (princip) rychlosti poskytnutí soudní ochrany ohroženému nebo porušenému subjektivnímu právu. Zákonodárce tak při přijetí právní úpravy presumoval a kladl důraz na rychlou a účinnou ochranu toho, kdo se vydání předběžného opatření domáhá. Ve světle aktuálního nálezu Ústavního soudu je naplnění shora uvedeného principu více nežli diskutabilní.

Odpovědnost za úplné vyličení všech skutečností i jejich prokázání leží výhradně na navrhovateli předběžného opatření, když v souladu s judikátem Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 134/99 v tomto druhu soudního řízení není soud povinen umožnit ostatním účastníkům řízení, aby se mohli před rozhodnutím o tomto návrhu vyjádřit k obsahu listin, z nichž bude činit závěr o tom, zda jsou splněny předpoklady pro nařízení předběžného opatření.

Z citovaného judikátu Ústavního soudu lze dovodit povinnost obecného soudu vyžádat si před nařízením předběžného opatření vyjádření účastníka, proti němuž předběžné opatření směřuje. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí Ústavního soudu jsou dle čl. 89 odst. 2 Ústavy závazná pro všechny orgány a osoby, platí, že jsou jimi vázány i obecné soudy. Není tudíž vyloučeno a lze předpokládat, že některé obecné soudy se nadále budou cit. judikátem při svém rozhodování řídit a budou vyjádření od účastníků, proti nimž předběžné opatření směřuje, vyžadovat. V takovém případě bude ovšem nezbytné dodržet lhůty pro vydání rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření, což může činit praktické obtíže a lze mít důvodně za to, že soudy budou nadále rozhodovat o nařízeních předběžného opatření bez toho, aniž by měly k dispozici stanovisko subjektu dotčeného předběžným opatřením.

V případě, že stanovisko dotčeného subjektu soud mít k dispozici včas bude (což nelze předem vyloučit), měl by potom o nařízeních předběžného opatření rozhodovat na základě tvrzení a důkazů podaných oběma účastníky řízení a mělo by tak dojít ke klasickému dokazování ve smyslu ust. § 120 a násl. o.s.ř. S ohledem na to, že v takovémto případě soudy nebudou nadále rozhodovat o nařízeních předběžného opatření pouze na základě tvrzení a důkazů podaných pouze jednou stranou, bude to ve svém důsledku vést ke zvýšení požadavků na justiční aparát, tj. konkrétní soudce i justiční personál. Teprve čas ukáže, jak se soudní praxe s těmito protichůdnými požadavky vypořádá.

Mgr. Jiří Blahutka,
advokátní koncipient

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 00 Praha 4

Tel.: +420 221 412 611
Fax: +420 222 254 030
e-mail: ksd.law@ksd.cz



[1] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, tzv. Brusel I bis. Dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#), Nařízení Rady EU o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000, tzv. Brusel II bis. Dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).

[2] Viz např. usnesení Ústavního soudu České republiky sp. zn. I. ÚS 725/04.

[3] Usnesení Ústavního soudu České republiky sp. zn. I. ÚS 725/04.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)